

Zajednički Protokol za Upućivanje Institucije Maloletničkog Pravosuđa

Prishtinë, 2012

Izdavać

Kosovski Institut za Pravosuđe (KIP)

Protokol su pripremili:

Agim Malići , Sudija Opštinskog suda Uroševac;
Isuf Sadiku, Opštinski Tužilac u Gnjilanu ;
Burim Çerkini, Opštinski Tužilac Uroševac;
Fatime Ismajli, Rukovodilac Komisije za Posredovanje;
Armen Mustafa, Rukovodilac Divizije za Mere i Alternativne Kazne, Probaciona Služba Kosova;
Bajram Kelmendi, Rukovodilac Službe za Socijalne Usluge, MRSZ;
Fahredin Verbovci, V.D. Direktor Policije u Lokalnoj Zajednici i Prevenciji Kosovske Policije ;
Ylli Zekaj, Izvršni Direktor Advokatske Komore;

Doprineli:

U ime UNICEF-a;

Ardian Klaići službenik za Zaštitu maloletnika pri UNICEF
Šaban Murturi, Saradnik Projekta pri UNICEF

Ispred KIP:

Besim Morina, Rukovodilac Programa Početne Obuke za Pravno Obrazovanje u KIP
Valon Jupa, Lokalni Savetnik u KIP

Autorsko pravo © 2012 Kosovski Institut za Pravosuđe (KIP)

Sva prava zadržana.

Sadržaj ovog protokola je isključiva odgovornost KIP , stavovi autora ne odražavaju stavove Kosovskog Instituta za Pravosuđe .

Ovaj materijal se ne može reprodukovati, kopirati ili preneti u bilo kom drugom elektronskom - mehaničkom obliku, fotokopirati ili prepisati bez pismene saglasnosti Kosovskog Instituta za Pravosuđe (KIP).

UVOD

Staranje i zaštita dece zahteva da sistem maloletničkog pravosuđa ima jednu veoma blisku saradnju i čvrstu koordinaciju u cilju postizanja ciljeva za sprečavanje i suzbijanje nezakonitih dela počinjenih od strane maloletnika, njihove zaštite, re-integracije i uključivanje u zdravu porodicu i društvu.

Ostvarivanje i koordinacija jedne takve saradnje, pored postojećih zakonskih i institucionalnih struktura, to bude omogućeno i olakšavano putem razvijanja Protokola za upućivanje, kroz koje će biti nadograđena ova saradnja na najvišem nivou i time stvoriti održivost saradnje između ključnih institucija maloletničkog pravosuđa kao što su: Sudovi, Tužilaštva, Kosovska Policija, Probaciona Služba, Službe za Posredovanje, Centri za Socijalni Rad, Advokatska Komora, Vaspitno Popravne Institucije, itd. koje se odnose na svakodnevne aktivnosti u oblasti maloletničkog pravosuđa, sve u skladu sa svojim ovlašćenjima utvrđenim u Kodeksu za Maloletničko Pravosuđe, kao i drugim zakonskim aktima.

Kroz zajednički Protokol za upućivanje, cilja se se povećanje i jačanje saradnje između ovih institucija u cilju zaštite prava maloletnika, vodeći računa i da se obezbedi efikasnija primena važećih zakona u oblasti maloletničkog pravosuđa.

Protokol ima za cilj da olakša, omogući i ojača ovu saradnju, tako da na poseban način opisuje i usmerava institucije i odgovorna lica i zainteresovane grupe za bolju saradnju i koordinaciju u njihovom radu.

Protokol će služiti kao posrednik u koordinaciji aktivnosti glavnih institucija koje se bave maloletničkim pravosuđem, kako bi iste u svom radu mogle da postignu najbolji interes maloletnika koji je zagarantovan lokalnim zakonodavstvom i međunarodnim aktima.

Načela:

Sistem Maloletničkog Pravosuđe ima za cilj da ostvari dobrobit maloletnika i obezbedi da bilo koje postupke ili radnje maloletnih izvršioca uvek budu srazmerno sa okolnostima učinioca.

Načela Maloletničkog Pravosuđa su :

- ✚ Načelo hitnosti krivičnog postupka protiv maloletnika;

- ✚ Načelo poverljivosti postupka protiv maloletnika;
- ✚ Načelo sudjenja u odsustvu maloletnika;

- ✚ Načelo oportuniteta;

- ✚ Načelo dobrobiti maloletnika; i

- ✚ Načelo o najboljem interesu maloletnika.

ULOGA I ODGOVORNOST KLJUČNIH INSTITUCIJA

1. POLICIJA

1.1 Uloga:

Primarni zadatak policije je da istraži krivična dela koja su počinjena i preduzimanje svih potrebnih mere da se utvrdi mesto i počiniac dela, sadrži i uhvati počinioca ili njegovog pomoćnika od skrivanja ili bekstva , da nađu i sačuvju tragove i druge dokaze krivičnog dela i predmete koji mogu poslužiti kao dokaz, da prikupe sve informacije koje se mogu koristiti u krivičnom postupku. Policija ima pravo da sadrži i druga lica koja su zatečena u mestu izvršenja krivičnog dela radi pružanja važnih dodatnih informacija o počiniocu kao i o toku događaja u celini.

S obzirom da krivični postupak protiv maloletnih prestupnika je specifičan, takođe i obaveza policije je specifične prirode. Kao što je poznato u postupcima protiv maloletnika uključene su specijalizovane institucije u oblasti maloletničkog pravosuđa , kao što je organ starateljstva, dužnost policije je da kada se radi osumnjičenim maloletnicima, odmah treba da obaveste organ starateljstva . Pored organa starateljstva, za svaku fazu postupka , gde su uključeni maloletnici treba da budu obavesteni i roditelji maloletnika kao zakonski zastupnici kako bi u svakoj fazi postupka koji se vodi prema maloletniku mogli da učestvuju.

1.2 Odredbe za pružanje usluga

1.2.1 Aktivnosti preduzete od strane policijskog službenika

Radnje preduzete od strane policijskog službenika od postojanja sumnje za krivično delo pa sve do predaje javnom tužiocu su u nadležnosti policije. Za sav ovaj proces postoje Standardi Operativne Procedure¹ (PSO) za policijske službenike.

1.2.2 Prva faza delovanja

Kada postoji osnovana sumnja da je maloletnik učinilac krivičnog dela, policijski službenik će preduzeti² sve potrebne mere shodno zakonu na snazi,tako da će maloletnika privesti u

¹ SOP je grupa oficira Kosovske policije koji rade na arazvijanju postupka i u trenutku finalizacije bicete obavesteni na nvreme.

² **Objašnjenje šta su neophodne radnje:** Po dobiju informacije da je maloletnik težrtva, policajac odmah počinje sa prikupljanjem i evidentiranjem svih mogućih informacija i vremena nastanka KD , mestu događaja ,prirodu povreda, podtke o žrtvi maloletniku, eventualne podatke koje bi mogle da posumnjaju (kratak opis) , sve informacije u vezi sa korišćenjem sredstava od strane osumnjičenog ,situacija osumnjicenog u vreme izvršenja KD (pod uticajem alkohola ili neke druge stvari) ; srodsstvo između osumnjičenog i oštećenog , drugim rečima sve informacije koje mogu biti relevantne za konkretni slučaj, informisanje ostalih aktera (jedinica za zaštitu

policijsku stanicu radi ispitivanja. U nikom slučaju, policajac nema pravo da pokrene postupak za ispitivanje u društvenoj prostoriji bez prisustva staratelja/radnika Centra za socijalni rad, a u nekim slučajevima i psihologa (ako maloletnik je traumatizovan), također i u drugim slučajevima potrebno je odrediti tumača za interpretaciju znakova.

1.2.3 Druga faza delovanja

Tokom postupka intervistiranja maloletnika, policajac treba da se ponašaja više nego stručno i mudro³ prema maloletniku. Ispitivanje maloletnika najviše može da bude dva puta, u slučajevima kada je maloletnik u svojstvu oštećenog ili svedoka⁴. Rešenjem tužioca, policija ima pravo da maloletnika sadrži 24 sata u "centru za zadržavanje i to u odvojenoj prostoriji od odraslih osoba (shodno najvišim standardima). Isto kao u postupku protiv punoletnih lica, za svako ispitivanje maloletnik treba da bude upoznat o:

- Krivicom delu za koje se optužuje;
- Pravo da ne odgovara na bilo koja pitanja, osim davanje ličnih podataka;
- Pravo na besplatan prevod;
- Pravo na branioca i konsultacija pre i nakon postupka;
- Činjenicama da njegova izjava bi mogla da se koristi kao dokaz pred sudom;
- Činjenicama da isti može zahtevati izvođenje dokaza za svoju odbranu
- Obaveza da mora da obaveštava instituciju o svakoj promeni adrese ili svrhu promene adrese. Zatim počinje uzimanje izjavu i nakon toga potrebno je da se izjava na glas čita i na kraju mora biti potpisana od strane svih učesnika, maloletnika, branioca, roditelja, lice koje saslušavao maloletnika – policajcijski službenik.

1.3. Ključne odgovornosti:

1.3.1 Identifikacija okolnosti kada maloletnik nije uhapšen

KZM nije predvideo konkretne odredbe u vezi hapšenja ili pritvora maloletnika, i stoga važe odredbe kao za punoletna lica

Važno : Hapšenje ili pritvaranje je poslednja moguća mera koja mora da bude sto je moguće za najkraće vreme, takođe ne može biti duža od 24 sata, po isteku tog vremena, potrebno je odrediti pritvor ili osloboditi maloletnika. Policija sprovodi prekrivični postupak. Maloletnik može biti

žrtava, nadležni tužilac, radnik CSR, kao i druge zainteresovane strane, u zavisnosti od vrste incidenta, ubistvo trgovina ljudima, prostitucija, silovanje).

³ **Profesionalno i uskladen način :** Tokom procesa ispitivanja, policajac mora da obezbedi da u prostoriji za ispitivanje maloletnika ne budu prisutna druga lica dajući prednost ispitivanju maloletnika pred roditeljima, da ne žuri sa pitanjima, a onda i na česte odgovore da se ne obećavaju pokloni, maloletnik treba da ima mogućnost slobodnog govora (sa igračkama, crtežima), da se prekida ispitivanje kada policajac utvrdi da je maloletnik umorno, da poštuju njegovu privatnost, u svakom trenutku ne bi trebalo da bude sa drugima zbog bezbednosnih pitanja, da policajac u trenutku postavljanja pitanja ne treba iste postavi sa povišenim tonom, i u nikom trenutku ne treba da postavi sugestivna pitanja, itd.

⁴ Vidi član 147 (2) KZM

zadržan za 6 sati, ali nakon toga treba preduzeti od strane tužioca uputstva o tome kako da se nastavi dalje sa maloletnikom. U trenutku zadržavanja maloletnika, ili pre njegovog ispitivanja, istom treba odmah obezbediti pravnu zastitu.⁵

1.3.2 Priprema policijske krivične prijave i predaja iste tužiocu

Nakon prikupljanja svih dokaza , saslušanje svedoka , žrtve i maloletnika, policija priprema krivičnu prijavu u kojoj će biti predstavljeni svi dokazi u postupku istrage i prikupljanju dokaza za određeno krivično delo. Ako nakon podnošenja krivične prijave od strane policije javnom tužiocu , policija saznaje o novim činjenicama , i tragovima krivičnog dela , policija je obavezna da prikuplja neophodne informacije koje treba odmah da uz dopunu krivične prijave dostavi tužiocu.

Inače , ako su mere i radnje preduzete od strane policije , a prikupljeni podaci ne daju nikakav osnov za krivičnu prijavu policije , a ako to ne opravdava postojanje osnovane sumnje da je krivično delo izvršeno, policija tužilastvu dostavlja poseban izveštaj. Krivična prijava sa svim ostalim spisima dostavlja se javnom tužiocu zajedno sa spisima predmeta, skicom, snimcima, izveštajima , zapisnik o merama i aktivnostima, službene beleške , izjave i druge materijale koji mogu da doprinesu sprovođenju efikasnog postupka.

⁵ KZM Član 43, stav 6

2. ORGAN STARATELJSTVA

2.1 Uloga:

Ministarstvo rada i socijalnog staranja (u daljem tekstu:Ministarstvo) je odgovorno za organizovanje u pružanju socijalnih usluga porodicama na Kosovu, isto obezbedjuje jednak pristup socijalnim službama svim stanovnicima i porodicama na Kosovu , bez razlike: rasane , etničke pripadnosti,pola, jezika,veroisповesti,političkog opredeljenja,nacionalnog ili socijalnog porekla,imovinskog stanja,rođenja ili drugih razlika. Svaka opština , preko svog nadležnog organa je odgovorna je za pružanje socijalnih usluga na svojoj teritoriji u skladu sa standardima utvrđenim od strane Ministarstva.

Organ Starateljstva (OS) je administrativno opštinsko telo nadležno za socijalna pitanja, odgovoran je za zaštitu interesa maloletnih i punoletnih lica , koji se sastoji od grupe eksperata koji rade u okviru Centra za socijalni rad.

Svaka opština ima Centar za Socijalni Rad (CSR), kao javna ustanova koja će imati jedan ili više ogranaka sa stručnim osobljem koji imaju odgovarajuće kvalifikacije i obuku. CSR formira OS koji obavlja poslove potrebne za tu funkciju , kako su definisani relevantnim zakonima Kosova.

2.2 Odredbe za pružanje usluga:

Socijalne i porodične usluge uključuju pružanje neposrednog socijalnog staranja, savetovanja , ili u posebnim slučajevima i materijalnu pomoć ljudima u nevolji.

Svaka osoba ili porodica koje sebe smatraju da im je potrebna pomoć u skladu sa odredbama ovog zakona, imaju pravo da im se procene okolnosti od strane CSR mesta gde žive , ili gde je to moguće za zadovoljavanje njihovih potreba , ako je razumno da tako postupaju centri za socijalni rad, uzimajući u obzir sve okolnosti, uključujući stepen potrebe i raspoložive resurse. Ovo takođe važi i za maloletnike koji su došli u sukobu sa zakonom.

2.3 Ključne odgovornosti:

2.3.1 Maloletnici u sukobu sa zakonom,procedura rada OS

U postupku protiv maloletnika , bez obzira na ovlašćenja izričito predviđenih u odredbama Krivcnog Zakona o Maloletnicima (KDM),OS se obaveštava o toku postupka, daje predloge i predstavlja ključne činjenice i dokaze koje su relevantne za donošenje pravične odluke .

Tužilac će obavestiti nadležni organ u pisanoj formi uvek kada počinje postupak protiv maloletnika.

CSR odredjuje menadžera u vezi sa konkretnim slučajem koji se priprema za raspravu u cilju očuvanja interesa maloletnika.

Sud je dužan da o svim donetim odlukama da obaveštava OS. CSR formira poseban dosije i vodi evidenciju o maloletnicima.

Ako tužilac odluči da ne pokrene pripremni postupak, isti obaveštava OS.

2.3.2 Pojačani nadzor od strane OS

Sud može da izrekne nekoliko mera. Sud izriče meru pojačanog nadzora od strane OS , pošto sasluša roditelja, usvojioca ili staraoca , koji nisu u mogućnosti da vrše pojačan nadzor prema maloletniku i kada takva mera je u najboljem interesu maloletnika.

Tokom izvršenja ove mere,maloletnik ostaje kod roditelja, usvojitelja ili staratelja. Prilikom izricanja ove mere,sud takođe organu starateljstvo daje zadatak, uključujući:

- a) nadgledanje obrazovanja maloletnika;
- b) olakšavanje pristupa za stručno osposobljavanje i zapošljavanje ;
- c) uklanjanje maloletnika od bilo kakvog negativnog uticaja;
- ç) posredovanje za medecinsko lekarsko staranje;
- d) pružanje mogućih rešenja za svaki problem koji se može pojaviti u životu maloletnika
- e) ostali zadaci koje sud smatra da bi bili u najboljem interesu maloletnika .

2.3.3 Izvršenje mere pojačanog nadzora od strane OS

Nadležni organ starateljstva je ovlašćen da izvrši meru pojačanog nadzora. OS odmah nakon dobijanja odluke o izricanju vaspitnu mere određuje odgovornog službenika zaduženog za izvršenje mere i o tome odmah obaveštava nadležni sud.

OS- Ovde je dužan da izveštava sud koji je izrekao meru pojačanog nadzora od strane starateljstva u vezi izvršenja sudske odluke najmanje svaka tri (3) meseca.

2.3.4 Druženje maloletnika

Roditelj, usvojilac ili staratelj imaju pravo da prati maloletnika u svim postupcima i od njih može da zahteva da učestvuju u postupku ako je to u interesu maloletnika. Sudija za maloletnike može

da isključi roditelja, usvojioca ili staraoca sa postupka, ako takavo isključenje je u najboljem interesu maloletnika. Kada roditelji, usvojitelji ili staratelj maloletnika ne izvršavaju svoje roditeljske dužnosti, sud može maloletniku da odredi jednog (1) privremenog staratelja.

Sudovi vode evidenciju koja je pripremljena od strane Centara za Socijalni Rad, o socijalnim radnicima, vaspitačima, profesorima ili volonterima sa koje evidencije se određuje privremeni staratelj.

Maloletniku bez roditeljskog staranja OS određuje staratelja.

2.3.5 Prisutni na sudskom pretresu

Pored lica navedenih u odredbama Zakona o Krivičnom Postupku Kosova, roditelj, usvojilac ili staratelj, predstavnik OS i predstavnik Probacione Službe pozivaju se na suđenju. Odsustvo takvih lica ne sprečava sud da održi glavni pretres .

2.3.6 OS obaveštava Sud

Tokom izvršenja vaspitne mere, nadležni sud može da izrekne odgovarajuće mere za zaštitu prava i dobrobit maloletnika, uključujući smeštaj maloletnika u skloništima ili u vaspitnoj ustanovu ili slično, smeštaj maloletnika pod nadzorom organa starateljstva ili smeštaj maloletnika u nekoj drugoj porodici. Sud obaveštava OS za bilo koju izrečenu meru .

Sudovi, tužilaštva , škole i druge institucije pomažu i saraduju sa OS u izvršenju ove vaspitne mere. Roditelj , usvojilac ili staralac maloletnika dužani su da obaveste organ starateljstva o bilo kakvim teskočama za izvršenje vaspitne mere.

OS , bez odlaganja treba da obavesti nadležni sud za ne ispunjavanje određenih obaveza koje su u skladu sa članom 26 ovog Zakona (KZM) kao i bilo kakve prepreke za neizvršenje vaspitne mere.

2.3.7 Oslobođanje maloletnika

Popravna institucija, roditelj, usvojitelj ili staratelj maloletnika obaveštavaju sud i Službu za uslovni otpust o oslobođanju maloletnika. Probaciona služba pruža pomoć maloletniku nakon puštanja za vreme koliko mu je potrebno , ali ne više od dvanaest (12) meseci. Ako je to u interesu maloletnika, probaciona služba može zahtevati pomoć ili saradnju od OS ili pravnog zastupnika maloletnika.

Nakon oslobođanja maloletnika , OS voditi posebnu brigu za maloletnika koji nema roditelje ili za maloletnika čije porodične prilike nisu rešene. Posebno staranje oobuhvata : smeštaj, hranu,

odeću, obezbeđivanje medicinskog tretmana , uređenje porodičnih okolnosti, stručno ušavršavanje i zapošljavanje maloletnika.

2.3.8 Zaštita dece počinitelaca krivičnih dela, koji nisu krivično odgovorni

Sistem za maloletničko pravosuđe u cilju dobrobiti maloletnika obezbeđuje da bilo koja reakcija prema maloletnim prestupnicima uvek bude u srazmeri sa okolnostima počinioaca i krivičnih dela.

OS preduzima određene radnje u skladu sa Zakonom o Socijalnim i Porodičnim Uslugama za tretman počinitelaca krivičnih dela mlađim od četrnaest (14) godina na osnovu svojih programa. Ovo pitanje detaljnije je regulisano propisima koje donosi Ministarstvo.

Nakon obaveštenja o izvršenju krivičnog dela od strane maloletnika , OS određuje menadžera za konkretni slučaj . Nakon procena slučaja menadžer može da uspostavi partnerstvo sa nevladinim organizacijama (porodicama, školama , zajednicama , zdravstvenim organizacijama , policijom, itd), kako bi se stvorili najbolje moguće mogućnosti za zaštitu i tretman maloletnika.

2.3.9 Maloletni izvršioc prekršajnih dela

Opštinski sud za Prekršaje obaveštava OS za prekršaj. OS procenjuje slučaj , a zatim sudu dostavlja pismeni izveštaj.

3. TUŽILAŠTVO

3.1 Uloga Javnog Tužioca u krivičnom postupku prema maloletnicima:

Javno tužilaštvo je nezavisan organ odgovoran za istragu krivičnih dela , krivično gonjenje protiv optuženih lica za krivična dela koja se gone po službenoj dužnosti ili na predlog oštećenog, za nadzor rada sudske policije u istrazi lica osumnjičenih za krivična dela, za prikupljanje podataka i informacije, za pokretanje krivičnog postupka. U krivičnom postupku prema maloletnicima, javni tužilac je jedini tužilac za sva krivična dela počinjena od strane maloletnika , bez obzira na ta krivična dela koja se gone po službenoj dužnosti ili na predlog privatnog tužioca.

Javni tužilac u krivičnom postupku protiv maloletnika nadgleda rad policije i preuzima sve potrebne radnje koje će biti korišćene u otkrivanju krivičnih dela maloletnih prestupnika . Policija je dužna da tokom krivičnog postupka protiv maloletnika, javnom tužiocu odgovara za sve postupke i istog obavesti o bilo kojim preduzetim radanjama.

Javni tužilac nadzire rad policije u prekrivičnom postupku. On može da naredi i ovlastiti policiju da preduzme istražne radnje u prethodnom prekrivičnom postupku. Javni tužilac je jedino telo koje može da naredi hapšenje maloletnika kada postoji osnovana sumnja da je počinio krivično delo.

Javni tužilac odlučuje o određivanju policijskog pritvora u trajanju od 24 časa, u skladu sa odredbama Zakona o Krivičnom Postupku.

Tužilaštva na Kosovu su organizovana na nivou : Opštinska tužilaštva, Okružna tužilaštva i Državno Tužilaštvo.

Opštinski tužilac je stvarno nadležan da istražuje krivična dela i otkrivanje njihovih počinioca za koja dela je predviđena novčana kaznom i kazna zatvora do 5 godina.

Okružni tužilac je stvarno nadležan da istražuje krivična dela i da otkrije njihove počinioce , za koja dela je predviđena kazna zatvora preko 5 (pet) godina i dugotrajna kazna zatvora .

3.2 Odredbe za pružanje usluga:

3.2.1. Pripremni postupak

Krivična prijava sa svim dokazima prikupljenim od strane policije , kao i svi ostali spisi predmeta koji su sastavni deo, dostavlja ju se javnom tužiocu.

Javni tužilac nakon analiziranja optužujućih i oslobađajućih dokaza i činjenica koje su deo krivične prijave, isti može da odbacuje krivičnu prijavu.

Javni tužilac odbacuje krivičnu prijavu u slučajevima kada:

- Nema sumnje da je određeno lice počinilo krivično delo
- Osim u slučajevima kada ima izgleda da daljnja istraga od strane policije može da obezbedi dovoljno dokaza, po osnovu kojih tužilac postupava shodno članu 209 ovog Zakona;
- Prijavljeno krivično delo nije krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti;
- Isteko je rok zastarelosti za krivično gonjenje;
- Krivično delo je obuhvaćeno amnestijom ili oprostom, ili
- Postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje.

Nakon prijema i razmatranja krivične prijave, ukoliko javni tužilac nađe da postoji osnovana sumnja da je maloletnik izvršio krivično delo za koje postoji osnovana sumnja, i ako iz bilo kojih razloga nije izrečena mera odvratanja, onda odlučuje o pokretanju pripremnog postupka prema maloletniku.

Pripremnog postupak pokreće se rešenjem javnog tužioca. Jedan zapečaćeni primerak rešenja o pripremnog postupku, bez odlaganja dostavlja se sudiji za maloletnike.

Rešenje o pokretanju pripremnog postupka treba da sadrži:

- Podaci o malolentiku (ime, prezime, datum rođenja, mesto rođenja, mesto boravka, nacionalnost itd) prema kome se sprovodi pripremnog postupak;
- Vreme početka pripremnog postupka;
- Opis krivičnog dela (elementi);
- Zakonski elementi krivičnog dela;
- Okolnosti i činjenice koje opravdavaju osnovanu sumnju krivičnog dela;
- Dokazi i prikupljene informacije;
- Izvestaj o ranijoj kazni ili izrečenoj meri.

Nakon pokretanja pripremnog postupka javni tužilac je dužan da obavesti nadležni organ za pokretanje pripremnog postupka i pritvor maloletnika, kao i tok postupka protiv njega. Starateljstvo u svakom trenutku ima pravo da predlaže i da dostavi dodatne dokaze za maloletnika prema kome je počeo pripremnog postupak u cilju donosenja odluke.

Javni tužilac od strane Probacione Službe zahteva pripremanje kompletne socijalne anamneze koja treba da sadrži najmanje sledeće informacije:

- podatke o uzrastu maloletnika i njegov psihološki razvoj,
- biografija porodice,
- biografiju i okolnosti pod kojima maloletnik živi,
- nivo školske spreme,

- obrazovno iskustvo i bilo koje druge relevantne informacije koje će služiti za donešenje jedne najbolje odluke za maloletnika

Javni tužilac obustavlja pripremni postupak u bilo koje vreme kada ustanovi da na osnovu prikupljenih dokaza:

- ne postoji osnovana sumnja da je maloletnik izvršio određeno krivično delo;
- istekao je rok zastarelosti za krivično gonjenje;
- krivično delo je obuhvaćeno amnestijom i oprostom;
- prisutne su cinjenice predviđene u članu 56, st.1 KZM, ili
- postoje druge okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost.

Preporučuje se da predmet koji je okončan obustavom postupka u nedostatku dokaza shodno člana 56. KZM , da se obavestiti Probaciona Služba.

Pripremni postupak treba da se okonča i završi u roku od šest meseci od dana njegovog početka . U okviru ovog vremena, javni tužilac je dužan da preduzme sve istražne radnje i prikupljanje svih dokaza u vezi sa krivičnim delom .

Bilo koji dokazi i bilo koje ispitivanje maloletnika koje bi poslužilo kao dokaz Tužiocu i sudu potrebno je da ispuni uslove predviđene Zakonom o Krivičnom Postupku⁶ i Krivičnim Zakonom o Malolenticima⁷.

Ako tužilac smatra da prikupljenem dokaza tokom pripremnog postupka, postoji jedan od sledećih razloga, onda on obustavlja pripremni postupak⁸.

3.3 Ključne odgovornosti:

3.3.1 Pritvor prema maloletnicima

Pritvor maloletnika se određuje kao poslednje sredstvo za najkraće moguće vreme. Nakon prijema krivične prijave ili kada je maloletnik uhapšen ili je određena mere policijskog pritvora, javni tužilac može podneti zahtev za određivanje mere pritvora .

Prilikom podnošenja zahteva za određivanje maloletničkog zatvora , zahtev za pritvor se dostavlja sudiji za maloletnike nadležnog suda.

⁶ Zakon o Krivičnom Postupku, poglavlje XIX opšte odredbe i dokazi

⁷ KZM, poglavlje IX postupak, član 42 paragraf 1

⁸ KZM Član 60

Pre nego što javni tužilac bude podneo zahtev sudiji za maloletnike za određivanje pritvora, maloletnik treba da se podvrgne opštem ekarskom pregledu, kako bi se osiguralo da njegovo zdravstveno stanje dozvoljava određivanje pritvora .

Na ročište o određivanju pritvora mora prisustvovati javni tužilac, maloletnik, pravni zastupnik maloletnika i njegov branilac .

Na ovoj sednici, javni tužilac mora da opravda sumnju da je maloletnik izvršio krivično delo za koje se sumnja kao i razloge za određivanje pritvora i razloge zašto alternativa za neodređivanje pritvora ne bi bila dovoljno da se obezbedi prisustvo maloletnika kako bi se sprečilo ponovno delo i da obezbede uspešno sprovođenje postupka.

3.3.2 Nepokretanje pripremnog postupka (Načelo oportuniteta)

Nepokretanje pripremnog postupka prema maloltenicima je proceduralna garancija koja je predviđena KZM⁹ imajući u obzir najbolji interes maloletnika, onada ova proceduralna garancija treba da se primenjuje uvek kada budu ispunjeni zakonski uslovi predviđeni KZM. Nepokretanje pripremnog postupka prema maloletnicima poznato je kao *Načelo Oportuniteta* kao posebno i specifično načelo.

Shodno ovom načelu i ako postoji sumnja da je maloletnik izvršio krivično delo koje je kažnjivo kaznom zatvora najmanje tri godine ili novčanom kaznom, tužilac može odlučiti da ne pokrene pripremi postupak , jer smatra da ne bi bilo prikladno da se primenjuju postupak protiv maloletnog zbog prirode krivičnog dela , okolnosti pod kojima je učinjeno krivično delo, ozbiljnog nedostatka oštećenja ili posledice za ostecenog , kao i prošlosti maloletnika i drugih ličnih karakteristika .

Drugi slučaj kada tužilac odluči da se ne započne sa pripremnim postupkom prema maloletniku, je slučaj kada prema maloletniku je u toku izvršenje vaspitne mere ili neke kazne za neko krivično delo izvršeno kao maloletnik, imajući u vidu ozbiljnost krivičnog dela , kaznu i meru koja je u toku izvršenja , sprovođenje postupka i izricanje kazne ili mere ne bi imalo nikakvu svrhu .

Da bi se dokazale navedene okolnosti tužilac može da zatraži od Probacione Sluzbe socijalnu anketu i po potrebi da pozove, roditelja ili staratelja maloletnika , kao i druga lica, institucije i oštećenog .

Javni tužilac prilikom odlučivanja za ne pokretanje pripremnog postupka , mora da obavesti organ starateljstva .

⁹ KZM član 56 st. 1 i 2,

3.3.3 Izricanje mere odvracanja od strane javnog tužioca

Prema KZM ,javni tužilac može da obustavi krivično gonjenje protiv maloletnika i da izrekne meru odvracaja.

Mera odvracanja može se izreći maloletniku koji je počinio krivično delo za koje je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do tri (3) godine , ili za krivično delo učinjeno iz nehata koje je kažnjivo do pet (5) godina zatvora , osim onih koje za posledice imaju smrti.

Za izricanje mere odvracanja,osim formalnih uslova,potrebno je i da maloletnik prizna odgovornost za ucinjeno krivično delo, zatim treba da izrazi spremnost da se izvini oštećenom i da se slaze sa merom odvracanja , odnosno saglsnost maloletnika ili njegovog zakonskog zastupnika za sprovedjenje mere odvracanja¹⁰.

Pre odlučivanja o meri odvracanja, tužilac poziva maloletnika, njegove roditelje,usvojioca ili staratelja i branioca.

Javni tužilac može da izrekne maloletniku jednu od mera odvracanja predviđenih u članu 18. KZM , bazirajuci se na prirodu krivičnog dela,okolnosti pod kojima je učinjeno krivično delo i ličnim karakteristikama maloletnika.

Vrste mere odvracanja:

- Pomirenje između maloletnog učinioca i oštećenog, uključujući izvinjenje i praštanja od strane maloletnika.
- Pomirenje između maloletnog injegove porodice;
- Nadoknada štete;
- Redovno pohađanje škole
- Prihvatanje zaposlenja ili osoposobljavanje u profesiji;
- Obavljanje besplatnog društveno koristnog rada;
- Edukacija o saobraćajnim pravilima;
- Psihološko savetovanje.

Posle izricanja mere odvracanja, tužilac je obavezan da nadgleda izvršenje ove mere od strane Kosovske Probacione Službe.Probaciona služba priprema poseban izvještaj o izvršenju mere odvracanja i obaveštava javnog tužioca za napredak izvršenja .

3.3.4 Predlog za izricanje vaspitne mere ili kazne

¹⁰ Clan 17 KZM

Posle završetka pripremnog postupka ,javni tužilac može podneti obrazložen predlog sudiji za maloletnike za izricanje vaspitne meru ili kazne .

Tužilac podnosi predlog za izricanje vaspitne mere ili kazne , ako prikupljenim dokazima u toku pripremnog postupka dovoljno potvrđuju sumnju da je maloletnik izvršio krivično delo za koje je osumnjičen.

Predlog tužioca treba da obuhvati:

- Lične podatke o maloletniku;
- Opis krivičnog dela;
- Zakonski naziv krivičnog dela utvrđivan odredbama Krivičnog Zakona;
- Dokazi koju ukazuju da je maloletnik izvršio krivično delo;
- Rezultati isocijalane ankete sastavljene od Probacione Službe ;
- Predlog za izricanje vaspitne mere ili kazne prema maloletniku ;
- Razlog za ne izricanje mere odvratanja

4. S U D

4.1 Uloga:

Uloga sudova u našoj zemlji je ogromna. Sudovi funkcionišu kao organi vlasti država odnosno vrše sudsku vlast , a njihova aktivnost je zasnovana na Ustavu¹¹ i zakonu¹². Ustavom su regulisana opšta načela pravosudnog sistema, dok Zakonom o sudovima se reguliše oblast organizacije , funkcionisanje i nadležnosti sudova.

Operativni sistem u našoj zemlji vrše redovni sudovi: opštinski sudovi ; Okružni sudovi, Okružni privredni sud i Vrhovni Sud. Kodeksom za maloletnike nije predviđen nekakav specifičan ili specijalizovani sud za maloletnike, stoga može se zaključiti da krivični postupak protiv maloletnika sprovodi se u redovnim sudovima. Sto se tice stvarne, teritorijalne i funkcionalne nadležnosti primenjuju se opšte odredbe (Zakon o Krivičnom Postupku).

Valja napomenuti da je od 1. januara 2013 , stupa na snagu Zakon o Sudovima , koji će biti osnova za novi pravosudni sistem . Zakon predviđa da na teritorija Republike Kosova treba osnivati sedam Osnovnih Sudova, jedan Apelacioni sud (sa sedištem u Prištini) i Vrhovni sud. Između ostalog , zakon je predvideo osnivanje Odeljenja za maloletnike , kao deo osnovnih sudova i maloletničko odeljenje u okviru Apelacionog suda .

Međutim, formiranje ovih odeljenja će imati više konkretne i sveobuhvatne procedure za maloletna lica osobe. Sa funkcionisanjem ovih odeljenja će se postići profilisanje sudija odnosno njihova specijalizacija u oblasti maloletnickog prava.

4.2 Opšte odredbe:

4.2.1 Uloga suda tokom pripremnog postupka

Kodeksom predviđene su sudske nadležnosti koje u postupku prema maloletnicima vrše:

- Sudija za maloletnike¹³ ; i
- Veće za maloletnike.¹⁴

¹¹ Poglavlje VII Ustava Republike Kosovo

¹² Zakon o redovnim sudovima Sluzbeni list SAPK. Osim zakona o redovnim sudovima, u Republici Kosovo donet je Zakon o Sudovima (Zakon br.03/L-199), pojedine odredbe su na snazi od 1 januara 2011, dok ce isti u celosti stupiti na snazi 1 januara 2013.

¹³ Sudija za malolentike je profesionalni sudija koji je ekspert za krivicne stvari gde su obuhvaceni maloletnici i punoletna lica, koji je takodje nadlezan za odgovornostishodno ovom Zakonu.

¹⁴ Vece za maloletnike znaci sudsko vece – vece sastavljeno shodno Poglavlju X ovog Zakona koji ima najmanje jednog sudiju za maloletnike koji je ovlascen za obavljanje odgovornosti predvidjene ovim Zakonom.

Sudija za malolentike tokom pripremnog postupka,garantuje maloletniku njegova prava,ima ulogu nadgledanja i tok pripremnog postupka, odnosno ima ekvivalentnu ulogu sa sudijom pretpretresnog postupka kao protiv punoletnih lica.Sudija za maloletnike će biti obavešten o pripremnom postupku prema maloletnicima kroz zatvoreni primerak resenja o pokretanju pripremnog postupka od strane tužioca i to bez odlaganja.

Važno: Dostavljanje rešenja o sprovođenju pripremnog postupka bez odlaganja podrazumeva apstraktan pojam i bilo bi lepo da se dostavlja na dan donosenja rešenja

Pripremni postupak bi trebalo da bude završen u roku od šest meseci od dana njegovog početka i ako pripremni postupak nije završen u roku od šest (6) meseci ,tužilac podnosi sudiji za maloletnike obrazloženi pisani zahtev za nastavak pripremnog postupka i razlozi koji su doveli do ovoga da postupak nije završen.

Važno: Sudija za maloletnike je ovlašćen da nastavi ili obustavi pripremni postupak, međutim ovde treba imati na umu,osnovanost zahteva tako da zahtev mora biti opravdan i to zbog činjenice o nepreduzimajnju pripremnih radnji tkom postupka.

Na osnovu logike stvari i činjenica da sudija treba da bude obavešten o početku pripremnog postupka,isti treba takođe odmah biti obavešten i o obustavljanju pripremnog postupka.

Sudija određuje veštaka za mentalno zdravlje, takođe može zahtevati od Probacione Sluzbe pripremanje izveštaja.

4.2.2 Uloga sudije za maloletnike prilikom određivanje pritvora

Značenje uloge sudije za maloletnike je postavljeno prilikom podnosenja zahteva od strane tužioca za određivanje pritvora.

Ova faza je veoma važna iz razloga jer pritvor maloletnika je definisan kao " Ultima ratio ", stoga sudija za maloletnike ima za obavezu da imenuje branioca (ako prethodno nije postavljen od strane drugih organa) , zakazivanje i održavanje ročišta i na kraju donošenje rešenja o pritvoru.

Važno: Na osnovu činjenica policijski pritvor prema maloletniku maksimalno traje 24 sata, ova činjenica predstavlja izazov i istovremeno ne dozvoljava ni najmanje zanemarenje organa vec isti treba da hitno deluju.

Određbe Zakonika o krivičnom postupku srazmerno se primenjuju o određivanju pritvora prema maloletnicima.

To znači da tokom ovog postuaka, sudija za maloletnike može u svakom trenutku da poseti pritvorenika , da razgovara i da prima od njega žalbe ¹⁵.

Valja napomenuti da maloletnik ne može biti u pritvoru duže od 12 meseci od dana hapšenja.

4.2.3 Uloga sudije za maloletnike nakon dobijanja predloga

Sudija za maloletnike ima veoma važnu ulogu u kontrolnoj fazi predloga (od prijema do zakazivanja suđenja) i nakon dobijanja predloga ima dve opcije:

- a. Može doneti odluku o odbacivanju predloga, ili
- b. Premeštaj slučaja u drugi sud, (ako postoje uslovi shodno paragrafu 1 do 3 člana 316 PZKPK)

Važno: Ove odluke su ustvari " poslednja ", resenja koji može da donese sudija za maloletnike, pošto sve ostale odluke donosi u svojstvu predsednika veća za maloletnikena.

Sudija za maloletnike zakazuje sudsku raspravu u roku od osam dana od dana prijema predloga.

4.2.4 Uloga sudije za maloletnike tokom sudske rasprave

U početku trebalo bi podsetiti na činjenicu da sa nekoliko izuzetaka, odredbe Zakona o Krivičnom Postupku Kosova srazmerno se primenjuje na suđenju u donosenju presude prema maloletnicima.

Javnost je uvek isključena kada se sudi maloletniku.

Sudsko veće za maloletnike može da obustavi postupak tokom sudske rasprave i da izrekne meru odvracanja u svakom trenutku ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 17. KZM.

Sudija za maloletnike sastavlja rešenje ili odluku u roku od 8 dana od dana njenog proglašenja, osim u složenim predmetima, rok može biti produžen uz saglasnost predsednika suda, ali ne više od 15 dana.

Treba imati na umu da je ovo moguće tek nakon izjašnjavanja maloletnika u vezi sa krivicom.

¹⁵ Clan 297 st.3 PZKP

Sudsko veće za maloletnike je ovlašćeno da donese odluku , čak i ako tužilac nije promenio svoj predlog, ili nije pripremio novi predlog , na osnovu dokaza izvedenih na suđenju, pokazujući da činjenično stanje kao što je objašnjeno u predlogu je promenjeno.

Ovo predstavlja diskreciju sudskog veća koji uslovno može " prevazići " predlog tužioca ili nije vezan sa predlogom tužioca koje je karakteristično samo u postupku prema maloletnicima.

Sudsko veće rešenjem izriče vaspitnu meru dok presudom izriče kaznu.

Sudija za maloletnike sastavlja rešenje ili presudu u roku od 8 dana od dana njenog proglašenja, osim u složenim predmetima rok može biti produžen uz saglasnost predsednika suda, ali ne više od 15 dana.

4.2.5 Uloga sudije za maloletnike u izricanju mera i kazni

Druga važna uloga u postupcima protiv maloletnika ,sudija za maloletnike (sada se odluke donose kao u sudskom veću za maloletnike), kada odluči da izriče vaspitnu meru ili kazne protiv maloletnika . Posebna karakteristika je da se u ovom postupku prilikom utvrđivanja mera i kazni , uvek treba da se fokusiraju na interes maloletnika.

Ovo podrazumeva jednu vrlo delikatnu obavezu i sud mora da razmotri sve subjektivne i objektivne okolnosti posebno treba da uzme u obzir princip proporcionalnosti.

Ovo u praktičnom smislu znači da prilikom izbora između vaspitnih mera i kazni,prednost imaju vaspitne mere, dok prilikom odlučivanja o vrsti vaspitnim merama (disciplinske mere, mere pojačanog nadzora i institucionalne mere) takođe treba da se opredeli za meru koja više odgovara postizanju iste i boljem interesu za maloletnika.

5. PROBACIONA SLUŽBA

5.1. Uloga Probacione Službe

Probaciona služba je institucija pod Ministarstvom pravde i odgovorana je za izvršenje mera i alternativnih sankcija, kao i reintegraciju osuđenih lica u društvu.

PS svojim radom pokriva celu teritoriju Kosova, preko 5 (pet) Regionalnih Direkcija (Priština , Mitrovica , Peć, Prizren i Gnjilane), od kojih svaka pokriva teritoriju koju pokriva dotični Sud. Rad tih odeljenja je izvršenje mera i alternativnih sankcija , kao i reintegraciju osuđenih lica u društvu , pod nadzorom Centralne Direkcije , čije je sedište u Prištini. Sa reorganizacijom sudova, PS planira da ima 7 (sedam) Regionalnih Direkcija , odnosno u onim mestima u kojima će biti sedište Osnovnih Sudova.

5.2. Odredbe za pružanje usluga

U postupku protiv maloletnika , Probaciona Služba shodno Zakonu o Maloletnicima, je uključena u gotovo svim fazama postupka. Ovo uključenje počinje od trenutka podnošenja krivične prijave javnom tužiocu i nastavlja tokom suđenja pred sudom , onda izvršenjem van institucionalnih vaspitnih mera i alternativnih sankcija , pružanjem pomoći tokom krivičnog postupka kroz programe nakon uslovnog otpusta sa ciljem reintegracije maloletnika u društvu.

Da bi ostvario tu ulogu PS treba da saraduje sa vladinim institucijama , uključujući obrazovne institucije , Centar za Socijalni rad i Organ Starateljstva, Centre za Stručno Usavršavanje i Zapošljavanje, Zdravstvene Ustanove , Institucije Kulture , Policiju Kosova i druge institucije. Pored toga , PS, u cilju za efikasnije i bolje pružanje usluga saraduje i sa ostalim nevladinim organizacijama i zajednicom.

KZM, u postupku prema maloletnicima predvđa sledeće usluge:

1. Socijalnu Anketu (Član 8, par. 2 KZM);
2. Pred krivični izveštaj (Član 8, par.3 KZM);
3. Uloga Sluzbenika Probacione Sluzbe na sudskom pretresu (Član 70 KZM par.2);
4. Izvršenje Mere Odvrćanja (Član 83 KZM);
 - Pomirenje između maloletnog učinioca i oštećenog, uključujući i traže oprostaja od strane odmaloletnika oštećenoj strani;
 - Pomirenje između maloletnog i njegove porodice;
 - Naknada štete oštećenom na osnovu uzajamnog sporazuma između ostecenog , maloletnika i njegovog ili njenog pravnog zastupnika, u skladu sa finansijskom situacijom namaloletnika ;
 - Redovno pohađanje škole;

- Prihvatanje zaposlenja ili obuke u odgovarajućoj profesiji sposobnosti i veština;
- Obavljanje besplatano društveno korisni rad;
- Obrazovanje o saobraćajnim pravilima;
- Psihološko savetovanje;

5. Izvršenje Vaspitnih Mera (član 84, par.2, 85, 86, 87, 88 KZM);

- Izvršenje mera upućivanja u disciplinski centar ((član 90, par. 3);
- Izvršenje mera pojačanog nadzora od strane roditelja, usvojioca ili staraoca (čl. 91, 92, 93 KZM);
- Izvršenje mere pojačanog nadzora u drugoj porodici (čl. 94 , 95 , 96, 97 i 98 od KZM);
- Opšte odredbe o institucionalnim obrazovnim merama (član 103, stav 1);
- Izvršenje mera upućivanja u vaspitnu ustanovu (čl. 111 i 112 KZM);
- Izvršenje mera upućivanja u ustanovu za posebne zaštite (čl. 124, 125 i 126 KZM);
- Razmatranje, zamena i prestanak vaspitnih mera (čl. 127 i 128 KZM);

6. Izvršenje naloga za društveno koristan rad (članovi 132 i 133 KZM);

7. Post-krivična pomoć - staranje nakon uslovnog otpusta (čl. 141 i 142 KZM).

Takođe , Probaciona Služba nadzire izvršenje mera i alternativnih sankcija predviđenih u Zakonu o Maloletničkom Pravosuđu , koji se izrice u skladu sa Krivičnim Zakonom Kosova (KZK) i Zakona o Izvršenju Krivičnih Sankcija (ZIKS), kao što su:

1. Uslovna kazna (član 7, par. 4 KZM, član 43 - 52 KZK, i člana 10 -163 ZIKSt)
2. Mere obaveznog lečenja (član 38, stav 4 , član 144 KZM , član 76 i 77 KZK i član 179 - 187 ZIKS) .
3. Nadzor nad maloletnicima uslovno otpušteni (član 35 KZM , član 80 KZK , kao i član 128 - 131 ZIKS)

5.3. Ključne Odgovornosti

5.3.1 Opšti postupak rada PS

Nakon prijema slučaja (zahtev, odluka, itd) u PS odgovarajuće Regionalne Direkcije , prvo se određuje službenik Probacione Službe odgovoran za slučaj (menadžer slučaja) , koji je odgovoran za praćenje slučaja po prijemu zahteva ili odluke sve do završetka postupaka o konkretnom slučaju. Ovde spada: vođenje evidencije podataka sa svim dokumentima u predmetu, prikupljanje informacija o slučaju , nadzor, kontakt i saradnja sa porodicama ,

zajednicom i drugim relevantnim institucijama u cilju dobijanja i razmene informacije za maloletnika , izveštavanje u Suda ili Tužilaštva o predmetu , itd .

5.3.2 Socijalna Anketa i Pred-kazneni Izveštaj

Nakon prijema predmeta,službenik probacione službe obilazi teren u cilju prikupljanja što više relevantnih informacija za realizaciju socijalnog istraživanja. Ovom prilikom posećuje se i porodica maloletnika i relevantne institucije za pružanje informacija (škole ,Centar za socijalni rad, itd) , gde se ispituje maloletnik , roditelj i bilo koji drugi član porodice, nastavnik , socijalni radnik i svaka druga relevantna lica.

Nakon prikupljanja potrebnih informacija sluzbenik Probacione Sluzbe satavlja socijalnu anketu-izveštaj / Pred-krivični Izveštaj, nakon čega dostavlja instituciji koja je to tražila .

Sluzbenik Probacione Sluzbe koji sprovodi postupak za prikupljanje informacija, pisanje izveštaja i rok za završetak socijalne ankete / pred- krivicni izveštaj moraju završeni u roku od tri nedelje od prijema zahteva.

5.3.3 Uloga Službenika Probacione Službe tokom Sudskog Pretresa

Na poziv suda,službenik Probacione Službe (menadžer slučaja) učestvuje na sudskom pretresu održan prema maloletniku . U ovom slučaju , tokom sudske rasprave,službenik probacione službe iznosi svoje mišljenje za mogućnost resocijalizacije maloletnika , opravda juči bilo kakvu informaciju koja može biti važna u vezi donešenja odluke prema maloletniku.

5.3.4 Izvršenje Mera Odvrćanja

Po prijemu rešenja javnog tužioca ili suda za izvršenje odgovarajuće mere odvrćanja , službenik Probacione Službe obavlja sledeće radnje : priprema plan koji se odnosi za kontaktiranje sa maloletnikom, njegovim roditeljima i drugim strankama koje učestvuju u izvršenju mere odvrćanja (kao što su oštećeni , škole , ustanove gde može da se obavi opšte društveno korisni rada, Centar za stručno osposobljavanje, psiholog, autoškola , itd.) . Nakon izvršenja mere odvrćanja , menadžer slučaja priprema konačni izveštaj za tužioca ili sud.

U slučajevima u kojima maloletnik ne uspeva da ispuni svoje obaveze shodno resenju tužioca ili suda , službenik Probacione Službe treba da sacini izveštaj za neizvršenje mere odvrćanjai , kojom prilikom će opisati razloge za ne izvršenje.

Ali, u slučajevima gde je uprkos spremnosti maloletnika za izvršenje svojih obaveza, zbog drugih razloga ne uspeva izvršenje određene mere odvrćanja , službenik Probacione Službe priprema pismeni izveštaj za tužioca ili sud u kojem će navesti razloge za neizvršenje mere i zahteva zamenu sa nekom drugom važećom merom odvrćanja, ili na kraju smatraće da je izrečena mera u celosti okončana.

5.3.5 Izvršenje Vaspitnih Mera

U slučajevima kada sud izrekne ove mere i nalaže Probacionoj Službi, službenik posećuje porodicu maloletnika , kontaktira sa maloletnikom i njegovom porodicom, školom, CSR, Policijom, zajednicom , itd . u cilju boljeg ispunjavanja obaveza koje proističu iz resenja i za efikasno pružanje usluga maloletniku.

Ispunjavanje ovih obaveza i izvršenje mere nadzora će biti redovno proveravana od strane službenika probacione službe, koji u zavisnosti od zahteva suda , dužan je da prijavi napredak u izvršenju ove mere. Čak i u slučaju neispunjavanja obaveza posebnih teškoća u realizaciji ove mere ,službenik je dužan da bez odlaganja obavesti sud .

5.3.6 Razmatranje,zamena i prestanak vaspitnih mera

U slučajevima kada sudija za maloletnike u toku posete ustanovi u kojoj se izvršava mera, primeti nepravilnosti u postupanju prema maloletniku,isti obaveštava Probacionu Službu, službenik probacione službe, posećuje popravnu ustanovu (Vaspitno Popravnu Ustanovu) kontaktira sa, zvaničnicima koji su odgovorni za konkretni slučaj i sa maloletnikom. Prema dobijenim informacijama službenik obavezan je da sastavi i dostavlja izveštaj nadležnom sudu u kome se takođe predlaže odgovarajuće mere u cilju otklanjanja tih nepravilnosti.

Takođe , Služba odnosno službenik, u zavisnosti od napretka u izvršenju mere , kao i drugih informacija, može da zatraži od nadležnog suda preispitivanje o izvršenju vaspitne mere.

5.3.7 Izvršenje Naredbe za Društveno Koristan Rad

Po prijemu resenja od strane Suda , Službenik Probacione Službe,kontaktira sa maloletnikom i njegovom porodicom i institucijom gde će biti izveden društveno koristan rad.

Izabran institucija i vrsta posla koji treba da obavlja maloletnik , mora biti u skladu sa psihofizičkim mogućnostima maloletnika. Rukovodilac institucije gde će biti izvršen analog za društveni rad. Određuje jedno lice koje će se starati o maloletniku za ono vreme gde će isti biti tu prisutan,isti zajedno sa maloletnikom će zvoditi evidenciju održanim radnim casovima. Takođe, probacioni službenik kontaktira ce sa licem koji je zaduzen da prati maloletnika o toku i vršenju radne obaveze,isti povremeno će posetiti maloletnika u ustanovi o napretku u radu.

Tokom izvršenja Naredbe za društveno koristan rad, i u slučaju nastalih teškoća u ustanovi u kojoj maloletnik je počeo da izvrši obavezu , službenik Probacione službe treba da promeni instituciju u kojoj maloletnik obavlja rad i vrstu rada. Za uspešno ili delimično izvršenje naredbe, kao i u slučaju neizvršenja naredbe , Probaciona služba pismeno izveštava sud.

5.3.8 Pomoć nakon krivičnog postupka – staranje nakon otpusta

Za vreme izvršenja vaspitne mere ili maloletničkog zatvora, probacioni službenik (menadžer slučaja) održava kontakte sa maloletnim,porodicom i institucijom u kojoj se nalazi, kroz učešće u " Planu za upravljanje slučajem i staranje nakon otpusta " . Ovaj plan se realizuje u saradnji sa odgovornim licima Vaspitno Popravne Ustanove u Lipljanu.

Tokom vremena u kojem se maloletnik nalazi u ustanovu, probacioni službenik kontaktira sa porodicom , zajednicom i raznim institucijama , u cilju identifikacije različitih izvora i mogućnostima koje može da koristi maloletnik nakon puštanja a u cilju resocijalizacije i bolje reintegracije u društvo.

Nakon izlaska maloletnika iz ustanove, probacioni službenik za određeni vremenski period (3-6 meseci) pruža podršku tako što će osigurati kontinuitet usluga i aktivnosti za maloletnika u zajednicu , u zavisnosti od potreba i resursa identifikovanih za vreme dok se maloletnik nalazio u instituciji. Za ovu svrhu,probacioni službenik saraduje sa CSR, školom, drugim institucijama i zajednicom.

5.3.9 Izvršenje Uslovne kazne za maloletnike

Kada Sud izrekne uslovnu osudu maloletniku i nalaže Probacionoj Službi izvršenje ove kazne, probacioni službenik kontaktira sa maloletnikom , roditeljima , školom , CSR, starateljom, relevantnim institucijama i organizacijama koje mogu biti u vezi sa odlukom suda, u cilju uspostavljanja individualnog programa za nadzor maloletnika. Nakon pripreme programa za nadzor, probacioni službenik proverava da li je ispunjen ili nije ispunjen program i obaveze koje proističu iz prgrma koje treba da ispuni maloletnik,zatim isti redovno podnosi izveštaje sudu koji je izrekao kaznu.

5.3.10 Izvršenje mera obaveznog lečenja

Prilikom izricanja ovih mera prema maloletnicima od strane suda i kada sud nalaže Probacionoj Službi, a izvršenje ovih mere, probacioni službenik mora da kontaktira sa maloletnikom , njegovim roditelja ili starateljima , Organom Starateljstva,CSR, kao i sa Zdravstvenim ustanovama koja treba da sprovedu ovu meru. U saradnji sa ovim institucijama probacioni službenik priprema program rehabilitacije .

Službenik Probacione Službe,nadgleda osvarivanje programa rehabilitacije i obavestava sudsvaka dva(2) meseca o postignutom uspehu.

U slučajevima kada maloletnik koje je izrečena ova mera, odbija da saraduje sa Probacionom Službom, ili iz različitih razloga se ne pridržava programu rehabilitacije , probacioni službenik u najkraćem roku mora da obavesti sud.

5.3.11 Nadzor nad maloletnicima koji su uslovno oslobođeni

Probaciona služba , nakon prijema celokupnog dosijea i resenja o uslovnom otpustu avion počinje sa nadzorom lica koja su uslovno otpuštena. U ovom slučaju, kontaktira maloletnika, njegovu porodicu i pripremi individualni program nadzor maloletnika ,ispunjavanjem programa se cilja integracija i resocijalizacija lica u zajednici. Stim u vezi probacioni sluzbenik saraduje sa školama, CSR i Organom Starateljstva, Centrom za zaposljavanje i drugim relevantnim institucijama, kao i zajednicom u celini.

U cilju evidentiranja ostvarenog napretka u ispunjavanju obaveza nametnute od strane Panela za Uslovni Otpust i onih koje proističu iz individualnog programa nadzora, probacioni sluzbenik redovne izveštava Komisiju za Uslovni Otpust

U slučajevima kada lice koje je uslovno otpušten na slobodu ne saraduje sa Službom za Uslovni Otpust , ne ispunjava nametnute obaveze ,Probaciona Služba ima za zadatak da obavesti Komisiju za uslovni otpust u pismenoj formi putem jednog izvestaja sa predlogom za opoziv odluke o uslovnom otpustu.

6. POPRAVNA VASPITNA USTANOVA

6.1 Uloga

Popravna Ustanova Kosova(PUK) je osnovana 05. novembra 1999 otvaranjem Pritvorskog Centra u Prizrenu. U maju 2000 dolazi do rekrutovanja prvih radnika.

Kazneno-Popravna Ustanova je jedna funkcionalna napredna služba.To je došlo kao rezultat pomoć imeđunarodne zajednice još od osnivanja. PUK u saradnji sa svim partnerima Pravosudnog sistema i u konstantnom prilagođenosti sa zakonodavstvom Kosova ima za cilj i ponovo resocijalizaciju zatvorenika poštujući njihova osnovna prava bez obzira na rasu , jezik i veroispovest , kao i obezbeđivanje sigurnog okruženja za zaposlene , zatvorenike i celovitog društva. U tom kontekstu,uloga PUK je fokusirana na odgovornosti za upravljanje zatvorenicima, pritvorenicima , maloletnim pritvorenicima u skladu sa važećim zakonima na Kosovu , kao i Evropskim Konvencijama i drugim propisima donetim u odgovarajućim institucijama. PUK je odgovorna za upravljanje na različitim nivoima bezbednosti i nadzora lica pod zaštitom PUK.

6.2 Odredbe za pružanje usluga:

6.2.1 Izvršenje mere upućivanje u kazneo vaspitnu instituciju

Vaspitna mera upućivanje u vaspitno- popravnu instituciju osnovana za tu svrhu . Vaspitno popravna institucija je ustanova polu otvorenog i otvorenog tipa. Nadležni Sud obavestava instituciju o datumu kada treba maloletnik da se javi kome se urucuje pravosnazno resenje zajedno sa licnim podacima maloletnika pikupljeni tokom postuaka.

Nadležni sud pismeno naredjuje maloletniku da se odredjenog dana javi u popravnoj ustanovi. Vreme od donosenja naloga i datum javljenja ne moze biti kraci od osam (8) dana niti duže od petnaest (15) dana. Kada maloletnik bude primljen u vaspitno -popravnu ustanovu , prvi je potrebno da se utvrdi njegov identitet,razli zbog koji je izricena mera i organ koji je izrekao meru,zatim isti podleze lekraskom pregledu u roku od dvadeset četiri (24) sata od njegovog dolaska.

U registar evidencije upisuje se ime i prezime maloletnika, razlozi iz koji je izrecena vaspitna mera i datum i vreme njegovog prijema u popravnu ustanovu.

U kazneno-popravnu ustanovu mogu biti smestene i maloletnice, ali one treba da budu smeštene u posebnom sektoru za ženske osobe. Pored podela muškarci i žene,u ovom centru isti budu podeljeni u vaspitno edukativne grupe u skladu sa uzratom i godine starosti, mentalni razvoj i drugih funkcija u skladu sa individualizacijom programskih funkcija.

Tokom izvršenja vaspitne mere maloletnici imaju pravo da pohađaju nastavu u okviru centra i ukoliko o pojedinim predmetima nema mogućnosti organizovanja nastave u obrazovnoj vaspitno- popravnoj ustanovi, maloletniku je dozvoljeno da nastavu pohađa u školu izvan popravne institucije, ako takavo pohađanje nije štetno za izvršenje vaspitne mere čime se odluka opravdava prethodnim dostignućima maloletnika u obrazovanju. Za razliku od punoletnih osoba, maloletnik ima pravo na posetu najmanje jedan (1) put nedeljno minimum u trajanju od jednog (1) sata od njegovih roditelja, usvojioca, staraoaca, bliskih srodnika i drugih krvnih srodnika direktne ili pobočne linije do četvrtog stepena. Tokom boravka u vaspitno- popravnu ustanovu maloletnik ima pravo na godišnji odmor od trideset (30) dana koje uz saglasnost popravne ustanove može se koristiti van prostorija vaspitno- popravne ustanove.

Pored navedenog odmora, direktor vaspitno popravne ustanove, maloletniku može da odobri dodatno odsustvo iz vaspitno- popravne ustanove u cilju obrazovanja, profesionalne svrhe, porodične, društvene i drugih razloga u trajanju od petnaest (15) dana svake godine.

Sudija za maloletnike koji je izrekao vaspitnu meru, dužan je da poseti maloletnika koji je smešten u vaspitnu popravnu ustanovu jednom u svakih šest meseci, kroz direktan kontakt sa maloletnikom i zvaničnicima koji su direktno uključeni u izvršenju institucionalne vaspitne mere i nakon razmatranja podataka iz evidencije ustanove, isti konstatuje da li se maloletnik pravilno tretira u skladu sa zakonom, i da li vaspitna mera je bila uspešna. Sudija za maloletnike odmah obaveštava nadležnu Probacionu Službu i instituciju koja izvršava vaspitnu meru o bilo kojim propustima ili grešakama.

Nadležni sud koji je izrekao vaspitnu meru, proverava izvršenje vaspitne mere svakih šest (6) meseci. Maloletnik, njegov roditelj, usvojlac ili staralac, centar ili institucija gde se vaspitna mera izvršava može da traži reviziju za izvršenje vaspitne mere. Ako izvršenje vaspitne mere nije počelo u roku jedne (1) godine od dana pravosnažnosti rešenja o vaspitnoj meri, sud preispituje rešenje i odlučuje o izvršenju ili prestanku ili zameni mere sa jednom drugom vaspitnom merom.

6.3 Ključne Odgovornosti :

PVU, u saradnji sa svim partnerima pravde i Kosovskim zakonodavstvom, ima za cilj da prevaspitavne i ponovno resocijalizaciju maloletnih prestupnika, i poštujući njihova osnovna prava bez obzira na rasu, jezik i veroispovest, kao i obezbeđivanje sigurnog okruženja za zaposlene, zatvorenike i društvo.

6.3.1. Izvršenje maloletničkog zatvora

Odredbe Zakona o izvršenju Krivičnih Sankcija za izvršenje kazne zatvora shodno se primenjuju i na izvršenje kazne zatvora za maloletnike u slučajevima kada nisu u suprotnosti sa KZM .

Tokom pritvora , maloletnicima se nudi odgovarajuća stručna obuka na osnovu njihovog znanja, veština , interesovanja i rada, koji se obavlja , u zavisnosti od mogućnosti Popravne Ustanove.

Osnova lučenja uključuju se obrazovni koristan rad uz odgovarajuću nagradu , olakšavanje i ohrabrivanje kontakte između maloletnika i spoljašnjeg sveta putem pisama , telefona, primanje posete , kućne posete , sportske aktivnosti i pružanje neophodne uslove za obavljanje verskih obreda . Pritvor za maloletnike u vaspitno-popravni dom treba da bude odvojen od odraslih osoba.

Maloletni popravnu ustanovu je poluotvorenog i otvorenog tipa . Isključivo imaloletnik može da nosi kaznu zatvora za maloletnike u popravne ograničen.

7. POSREDOVANJE

7.1 Uloga

Komisija za Posredovanje je najviši organ odlučivanja koja je osnovana od strane Ministarstva Pravde shodno članu 17 Zakona o Posredovanju br.03/L-057 od 18.09.2008. Dužnosti i odgovornosti Komisije proizlaze iz Zakona o Posredovanju . Aktivnosti Komisije zasnivaju se na načelima zakonitosti, kolegijalnosti , nezavisnosti , profesionalizma , nepristrasnosti i transparentnosti.

Posredovanje je alternativni način rešavanja konflikta u kojima treća strana koja je neutralna i nepristrasna (posrednik) pomaže stranama u sporu da postignu prihvatljivi sporazum za sve.

Posrednik je neutralna treća strana ovlašćena da posreduje između dve strane u cilju rešavanja sporova u skladu sa principima posredovanja. Principi posredovanja su:izraz volje, ravnopravnosti stranaka , nepristrasnosti, poverljivosti i kredibiliteta i hitnosti .

Postupak o posredovanju sprovodi posrednik koji je fizičko lice koji ispunjava sve uslove propisane Zakonom o Posredovanju i koji je upisan u registar posrednika.

Proces posredovanja podržava pravosudni sistem na Kosovu , smanjuje broj nerešenih predmeta , utiče na pojednostavljenje postupka , ubrzanje postupka, smanjuje troškove i poboljša odnose između stranaka.

7.2.Osdredbe za pružanje usluga

U skladu sa odredbama Zakona o Maloletnicima i Zakona o Posredovanju , postupak posredovanja se može primeniti samo kada postoji slobodna volja i učešće obeju strana , maloletnog učinioca i oštećenog .

Posredovanje kao način za alternativno rešavanja sporova maloletnicke delikvencije,može da predloži tužilac ,sudija za maloletnike ili veće za maloletnike ako smatra da bi bilo prikladnije imajući u vidu prirodu prekršaja , okolnosti pod kojima je delo izvršeno, prošlost maloletnika,mogućnost povratka normalnih odnosa između maloletnika i oštećenog ,mogućnost smanjenja štete oštećenom ,mogućnost maloletničke rehabilitacije i reintegraciju u društvo.

Posredovanje može da se predloži u bilo kojoj fazi postupka.

Predmeti koji mogu biti obrađeni putem posredovanja su:

- predmeti u imovinsko pravnim odnosima koji podležu zakonu ;
- trgovacki;
- porodicni;
- radni;

- ostali građanski sporovi;
- upravni sporovi, i
- krivični;

Svaki zakon ima svoje odredbe kao što je: krivični zakon, slučajevi koji se mogu uputiti na posredovanje, to su slučajevi gde je predviđena kazna zatvora do 3 godine ili novčana kazna.

7.3 Ključne Odgovornosti

7.3.1 Postupak upućivanja

Posrednik olakšava komunikaciju između stranaka stvarajući siguran prostor u kojem stranke mogu slobodno da izraze svoja osećanja, potrebe i interese. Veoma je važno da svaka stranka da ispriča svoju priču o događaju u prošlosti. Treba da objasni sve što je dovelo do nesporazuma, uvrede i povrede u cilju riformesohen i ispraviti u narednim izvještajima.

Posrednik na konstruktivan način upravlja postupkom između stranaka starajući se da obezbedi da se razgovorivrate pravom putu, da izraze želje i potrebe, da svate različite stavove i perspektive, kroz koje oni mogu da izlaze na horizontu sa novim mogućnostima rešavanja.

- Pre nego što stranke se upute na postupak posredovanja, tužilac ili sudija za maloletnike će upoznati stranke o nacelima i pravilima posredovanja, kao i o pravnim efektima bilo kakvog sporazuma postignutog putem postupka posredovanja u skladu sa Zakonom o Posredovanju,
- Nakon saglasnosti stranaka da se njihov slučaj reši posredovanjem, tužilac ili sudija za maloljetnike će obustaviti postupak na taj način što će slučaj proslediti tužiocu ili sudiji za prosledjivanje slučaj u Centru za posredovanje,
- Službenik tužilaštva ili suda će odmah jedan primerak tuzbe dostaviti Centru za Posredovanje,
- Službenik Centra za posredovanje je odgovoran za kontaktiranje sa strankama i posrednikom radi zakazivanja preve rasprave,
- Nakon pismenog obaveštenja o postupku posredovanja, o ulozi i odgovornostima, stranke potpisuju sporazum o pokretanju postupka za posredovanje.
- Datum u kojem će se potpisani sporazum posredovanja može se smatrati kao datum početka postupka za posredovanje.
- Ako posredovanje se ne okonca tokom prve sednice, onda biće održane i druge sednice sve dok se ne okonca postupak. Centar za posrdovanje će potvrditi takve sastanke sa strankama i posrednikom, i nastojatće učiniti sve napore da obezbedi da kako bi se postupak posredovanja izvrši u roku od 90 dana.

- Kada stranke postignu dogovor o rešavanju njihovog spora, posrednik će pripremiti postignut sporazum o poravnanju, koji će biti potpisan od strane maloletnika, roditelja ili staratelja, oštećene strane i posrednika. Ovaj sporazum se dostavlja tužiocu, sudu ili sudiji za maloletnike, koji rešenjem mogu da prekinu postupak i da o tome obaveste stranke o njihovoj odluci.
- Ako tužilac ili sudija za maloletnike prihvate sporazum, onda isti postaje pravosnažan koji se izvršava u skladu sa važećim zakonom.
- Ako stranke ne postignu sporazum o rešenju spora, posrednik će pripremiti izveštaj o neuspehu spora i o tome će izveštavati tužioca ili sudiju.
- Službenik suda ili tužilaštva koji je zadužen o slučaju, primerak odluke dostavlja Centru za posredovanje,
- Sudovi, tužilaštva i Centri za posredovanje obavezni su da čuvaju poverljivost posredovanja, zatim će zapečatiti sva dokumenta koja se odnose na postupak posredovanja
- Postupak posredovanja za maloletnike je besplatan. Troškovi postupka, uključujući plaćanja za posrednika će biti plaćeni od strane Sudskog Saveta Kosova i Tužilačkog Veka Kosova.

7.3.2 Okončanje Postupka o Posredovanju

- Ako se stranke postignu saglasnost sa konsenzusom, sporazum treba da bude sastavljen u pismenoj formi u četiri primerka potpisan od strane ucesnika postupka: dva primeraka, za stranke jedan primerak za sud ili tužilaštvo i jedan primerak kojeg čuva Centar za posredovanje,
- Sporazum treba da bude potpisan od strane maloletnika, roditelja ili staratelj, oštećene strane i posrednika.
- Ako u roku od 90 dana ne bude postignut dogovor putem posredovanja, predmet se vraća tužiocu ili sudu.
- Postupak posredovanja se završava kada posrednik konstatuje da nema svrhe da se postupak dalje nastavlja, ili kada stranke izjavljuju da žele da prekinu postupak posredovanja,
- Posrednik čuva sve poverljive informacije prikupljene tokom postupka za posredovanje, ili u vezi sa posredovanjem, uključujući i činjenicu da će se postići posredovanje ili je postignuto. Svaka informacija koja je saopštena posredniku u poverenju od strane jedne strane ne bi trebalo da znaju druga lica bez saglasnosti i odobrenja, osim ako je to prinuđeno zakonom.

7.3.3 Dosije Posrednika

Centar za Posredovanje i odgovorno lice nadležnog suda treba vode evidenciju sledećih podataka u dosijeu posredovanja za svaki predmet;

- a. Nalog suda za ustupanje predmeta Centru za Posredovanje;

- b. Kopiju originalnog dosijea slučaja (samo tuzba i odgovor na tuzbu) ;
- c. Sporazum stranaka o posredovanju ;
- d. Sporazum o postignutom dogovoru putem posredovanja, ili
- e. izveštaj o neostvarivanju sporazuma po predmeta spora , ako je izvodljivo,i
- f. Odluku suda o sporazumu putem posredovanja/izvršni dokument (obavestenje o izvršenju od strane suda).

7.3.4 Spisak Centara za Posredovanje

- Centar za Posredovanje u Prištini;
- Centar za Posredovanje u Gnjlane;
- Centar za Posrdovanje u Uroševcu;
- Centar za Posredovanje u Djakovici,i
- Centar za posredovanje u Peći

8. ADVOKATSKA KOMORA

8.1.Uloga:

Advokat igra važnu ulogu o slučajevima koji mogu biti rešeni ili koji ne mogu da započne. On treba da identifikuju sve moguće slučajeve koji su dolje navedeni, treba da pregovara sa tužiocem o svim opcijama kako bi se omogućilo tužilaštvo da može ceniti sve okolnosti koje idu u korist maloletnika. U okolnostima u kojima se sumnja o krivičnom delu da je izvršio namaloletnik,advokat, treba da ukaže na činjenicu da ne postoje sumnje da je maloletnik počinio krivično delo. Advokat treba da ima u vidu da krivično zakonodavstvo pravi razliku u pogledu kvalifikovanih dokaza i dokazivanja između optuženih maloletnika i punoletnih lica , predviđajući da za odrasle potrebno je da postoji " opravdana sumnja " dok za maloletnike " osnovana sumnja ". Uprkos nedostatku kosovske doktrine u ovom pogledu , sa jepnim književnim tumačenjem, izgleda ka oda je zakonodavac hteo da uspostavi više standarde dokaza za pokretanje krivičnog postupka za maloletnike kada je predvideo " osnovanu sumnju ". U tom kontekstu,da bi sumnja bila osnovana , treba da bude zasnovana na dokaze , inasuprot " opravdane sumnje " koja moze da bude zasnovana i na indikacije uključujući slučajne ili one posredne dokaza ili čak po sopstvenoj tumačenju okolnosti. Potrebno je imati na umu da ovaj nivo dokazivanja koji se javlja samo u vezi sa pokretanjem postuaka,obzirom da dokazivanjenu krivičnom postupku ima kao osnovni standard "van svake razumne sumnje" . Ovo zato sto nije eksplicitno navedeno, onda se može zaključiti shodno odredaba Zakonika o Krivičnom Postupku

8.2 Odredbe za pružanje usluga:

8.2.1 Prava advokata u vezi njegovog klijenta koji je okrivljen

Zakon je predvideo da garancije prava osumnjičenih / okrivljenih nisu dovoljne garancije za ostvarivanje prava. Shodno tome ,ista prava zakon je predvideo i za branioca. To se tako postiže što se omogućava slobodno i tajno kontaktiranje između optuženog advokata.Prava branioca se ostvaruju na taj nacin sto se istom garantoje prethodno upoznavanje sa slucjem kada treba zbaviti istrazne radnje (kontrolna/kljucna pitanja itd.). Jedno drugo pravo branioca je mogucnost da pregleda i kopra sva dokumenta koje se odnose na istražne radnje (spisi, dokazi , analize, zapisnici,potvrde o oduzimanju , itd) nakon završetka istrage. Dakle, sva dokumenta koja se odnose na suđenju u konkretnom slučaju.

Akuzatorni sistem obezbeđuje ravnopravnost stranakama. Ovaj princip se realizuje tako što omogućava zaštitu ne samo za osporavanje dokaze tužioca, vec i izvođenje dokaza u korist okrivljenog. Advokat mora da opravda potrebu o dokazima o konkretnim postupcima . Dakle, svaki zahtev za pribavljanje dokaza ne moze da se smatra a prioriternim . Odluka tuizioca moze da bude pobijana.

8.2.2 Rad sa maloletnicima

Odnos između advokata i klijenta maloletnika je neophodan za jedno efikasnije zastupanje. U tom kontekstu, neretko se dešava pojedini avokati dovoljno ne obraćaju pažnju svojim klijentima. Ponekad čak i najbolji spremni i obučeni advokati sebe nađu fokusiranim samo na "visokom interesu" deteta i njegovih standarda i zajedničkog pristupa zanemarivanja pravne zaštite. Oni treba da imaju u vidu da se samo kroz savetovanje i efikasnu zaštitu, deca ostvaruju svoja prava. U tom kontekstu, funkcija branioca je upoznavanje sa položajem, željom i mišljenjima maloletnika.

8.3 Ključne Odgovornosti

8.3.1 Ispitivanje od strane policije

Branilac treba da se suprostavi, prigovara i izbegne:

- Ponovljenim i ne jasnim pitanjima
- Pretpostavke pre pitanje, bez obzira da li je pretpostavka tačna ili ne, jer ono što je važno je povezivanje sa činjenicom koje vodi do predviđenog odgovora.
- pitanja, između koji ima teške reči ili zargona. Ovo se ne preporučuje u slučajevima kada se radi o maloletnicima. Jedini slučaj gde je njihova upotreba dozvoljena je kada okrivljeni ima isti koncept o izrazu isto kao vi.
- Pitanja koja vode: npr. Pretpostavljam da vi znate smisao reci "empati"?
- Vecina ljudi mogu da daju odgovor "jo", u stvari pitanje vodi ka jednom odgovoru sa "da".
- Da postavlja pitanja koja obuhvataju dva negativna odgovora: npr. "Zar ti ne misliš da vecina ljudi ne znaju smisao reci "empati"? U takvom slučaju nejasno je sta znaci jedno "Ne" ili jedno "Da" kao odgovor.
- Pitanje sadržaja pretpostavke: npr.: "Reci mi sve sto znas o tim ljudima i kako su te oni ubedili da ti tako postupas u ovom slučaju?"

U tom slučaju, onaj koji ispituje koristi nedefinisane izraze kao što su " uticaj" i " na ovaj način" advokat treba da prigovara u vezi sa pretpostavkama sadržanim u ovim pitanjima.

8.3.2 Rizik/Poterskoće prilikom ispitivanja maloletnika

Branilac treba da ima u vidu sledeće rizike kada se radi o pitanjima maloletnika koji su došli u sukob sa zakonom:

Mladi ljudi često nisu u stanju da odbrani sebe i suprostave odraslima, to je razlog zašto oni odgovaraju na pitanja Monako kao to traže odraslih, to je važi čak i ako su pitanja upućena od strane branioca. U svakom slučaju, advokat treba da obavesti maloletnika šta on očekuje zadni da kaze. Osumnjičenog maloletnika treba ohrabriti da iznese svoje mišljenje o postavljenom

pitanju od strane advokata. To se postiže obezbeđivanjem maloletnog da vi kao njegov advokat ste zainteresovani samo za ono što on misli i da nema tačnog i ili netačnog odgovora.

Advokat treba da izbegava bilo koje pitanje koje zvuči kao test pitanje za maloletnika. To čini maloletnika da se brani ćutanjem, ili da daje odgovore koji se očekuju od njega. Jedan drugi rizik se odnosi na činjenicu maloletnici često imaju tendenciju da odgovore sa "da", bez obzira na pitanje, i na ono što oni misle. Da bi se izbegao ovaj problem, veoma je važno formulacija samog pitanja, na primer, "Da li bi to uradio?" može biti formulisano "Kako bi ste se osećali kada bi to uradio?"

Pored navedenog, maloletnici često vole da odgovora sa "ne znam". Razlozi zašto takvi odgovori su:

- zato što oni ne razumeju pitanje kao koncept i / ili rečnik koji se koristi;
- zato što oni misle da od njih ovi čekujete da ne znaju odgovor;
- zato što oni ne znaju mnogo o postavljenim pitanjima.

U tom kontekstu, odgovor "ne znam" treba pažljivo oceniti.

Maloletnici mogu brzo da postanu konfuzni. Oni mogu smatrati to gubljenjem vremena, i neozbiljno i neznacajno ono što se od njih zahteva. Vi kao advokat mora da obezbedite da ispitivanje bude sprovedeno na miran i bez prisutnih emocija. To maloletnom pomogne da bude koncentrisan.

Vi ne bi trebalo da od osumnjičenog maloletnika zahtevate da ima stalnu koncentraciju i dobar odziv, čak i ako je to u optimalnom stanju. Iz tog razloga je važno da proces ispitivanja ne bude dug. Dužina procesa ispitivanja čini maloletnika zbunjenim, psihijski utiče da isti daje netačne informacije. Vi, kao branilac treba da obavestite sve one koji učestvuju u procesu ispitivanja da ispitivanje normalno treba da traje 1 sat do 1 ½ sata. Produženje van ovog vremena predstavlja kršenje prava maloletnika.

Maloletnici su skloni da tumače pitanja bukvalno. Iz tog razloga, trebalo bi da izbegavate metafore, analogije, itd. Pitanje treba da bude formulisano da bi to maloletnik razumeo.

Prioriteti maloletnika su drugačiji punoletnih lica. Oni mogu da ne shvate pravila ispitivanja kada ispitivač postavlja pitanja i se daje odgovor od sagovornika. U slučaju sa je maloletnik uključeni u ogromnosti "zašto" najbolja strategija je dekoncentracija i preorijentacija njihove pažnje otvaranjem jedne druge teme.

Maloletnici tumače postupke drugih na osnovu karakteristika i emotivnih uslova. Maloletnici teško da vidi svet kroz oči drugih, i iz tog razloga je važno da i ispitivač i advokat prepoznaju aspekte razvoja maloletnika. Na primer: maloletnom se postavlja pitanje "Zašto tr udara drug?" A on odgovara: "Zato što je on bio uznemiren." U ovom slučaju je važno da se proveriti da li on odgovara na ovaj način zbog osećanja koje on ima prema stom drugu pokušavajući da ga opravda, ili zato što zna tačno kako njegov drug obično reaguje kada se nalazi u takvoj situaciji.

Referense:

Ustav Kosova;

Konvencija Ujedinjenih Nacija o Pravima Deteta (usvojena i otvorena za potpis , za ratifikaciju i pristupanje Rezolucijom Generalne Skupštine broj 44 /25 od 20. novembra 1989 , koje je stupilo na snagu u skladu sa članu 49. 2. septembra 1990 .) ;

Kodeks Maloletničko pravosuđe ;

Zakon o Krivičnom Postupku

Zakon o Socijalnim Uslugama;

Zakon o Redovnim Sudovima, Službeni List SAPK;

Zakon o Sudovima;

Zakon o Izvršenju Krivičnih Sankcija,i

Zakon o Posredovanju.

Ovaj protokol je objavljena uz finansijsku pomoć Evropske Unije kancelarije na Kosovu i Kancelarija UNICEF- a na Kosovu. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost KIP i ni na koji način ne može da predstaviti stavove KEU i UNICEF.

Podrška reformi maloletničkog pravosuđa na Kosovu - faza 2 podržana od strane Evropske Unije kancelarije na Kosovu i sprovedeno od strane UNICEF-a.

